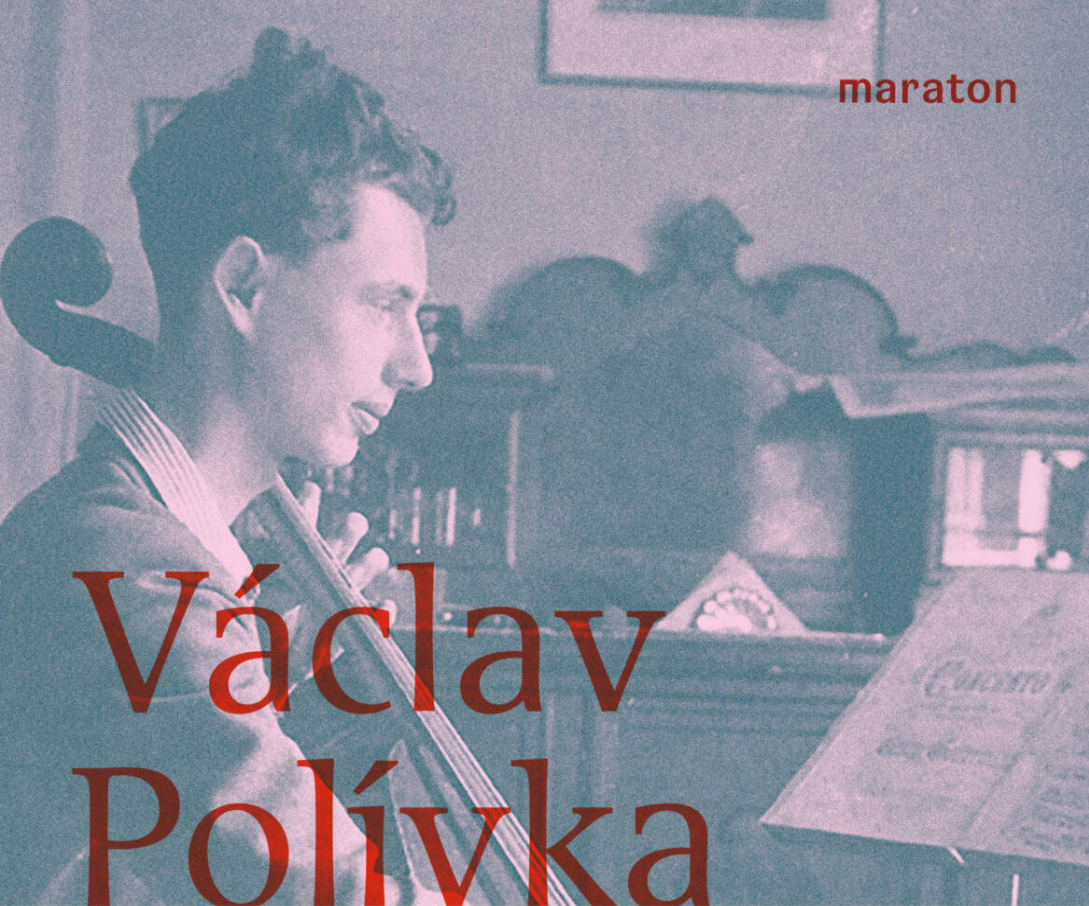

maraton

Václav Polívka

Autentické, dosud neznámé a působivé svědectví
o Pražském povstání i o úpadku třetí republiky a trvalém
nárůstu násilí, které vyústilo v tragédii února 1948.

Deníky 1945–1948

m

Deníky 1945–1948

vše zcela neporušeno. Zde stojíme hvozně
dlouho, nabírá se voda do vagonů, posílá
věceře (2 kbelů vnitř + 3 zvenku). Německé
vlaký, jež opravdu zcela ojedinele jedou,
jsou poloprázdné, vše opatřeno napisy
Allied Forces. Zde jsme byli 2 hodiny, mluvi-
li jsme se tiemí přelstivci - Němci o politi-
ce - jeden byl komunistka, sřejmě ale novo-
pěčený (něco jako mnoho našich), teď dělá lldi-
ku s flinton. Druhý nenařídí komunisty
(byl na rubei frontě), říká je soc. dem., jny
byl dlouho autoum, uharoval na píteladech,
jak se nacisté smocňovali vlády padělá-
ním obecních voleb apod. - Ptám se, jme
naštrání, že ka světa nabíráme vodu a teď
jedeme. Dále údolí m Mhana, nyní širším
a plošším, prořídíme Ebersfeld. Pstí-
váme první náhl. vlak v Německu: uhlí.
V novém teri Breikergilbach, Halstadt (tam
jsme slyšeli klekání, w je věro) dva zájci
nám div nevběhli pod vlak. Tma povzala
rada na německý kraj

x) z koncentrací znal jny do pírady jen Dacha
které z též musel být.

Václav
Polívka

Deníky
1945–1948

Praha 2022
maraton

Knihu finančně podpořilo Ministerstvo kultury České republiky

MINISTERSTVO
KULTURY

Knihu finančně podpořila Nadace Český literární fond

N A D A C E

Kniha vznikla za přispění stipendia z Nadačního fondu Františka Topiče

© 2019 Kristine Hauer Århus and Martin Hauer-Jensen

© Maraton, 2022

ISBN 978-80-88411-13-0

OBSAH

1945 / 9

1946 / 149

Cestovní deník / 198

1947 / 245

Cestovní deník / 278

1948 / 313

Ediční poznámka / 332

1945

Úterý 30. ledna 1945

Dopoledne jsem cvičil klavír a potom jsem byl chvíli ve městě. Je zase mrazivý den a studený vítr.

Po obědě telefonoval Rio,¹ už by chtěl hrát kvartet. Budu ostatně muset jít navštívit nemocného Nového.²

Odpoledne jsem měl hodinu u Holzknechta,³ konečně tam měli zase teplo; hrál jsem dobře, zejména Aurica. [...]

Rusové zahájili prudké útoky též mezi Blatenským jezerem a Dunajem. V Budapešti se bojuje na hradě(!). Od Karpat až k Baltu mají Rusové další úspěchy. – Večer mluvil rozhlasem Hitler (k výročí 30. I. 1933).⁴ Už jsou to jiné řeči, než když se chlubil, co dobyli; chtěl by vybičovat boj až do poslední chvíle. Zase mluvil o „zázraku“ 20. VII. 44⁵(?!). Nakonec prý přece zvítězí(!!). Lhostejno, kde se budou bít.

1 Rio Preisner (1925–2007), český básník, esejista a překladatel, emigroval v roce 1968 a působil v USA jako profesor germanistiky. Patřil k přátelům Václava Polívky a účastnil se spolu s dalšími muzicírování v jeho bytě.

2 Nový pravidelně hrával spolu s dalšími u Polívků kvartet, dle vyjádření Václava Polívky šlo o jeho „nejbližšího hudebního přítele“.

3 Václav Holzknecht (1904–1988), český klavírista, hudební pedagog a publicista, jako profesor a později ředitel působil na Pražské konzervatoři v letech 1942–1970.

4 30. ledna 1933 se Adolf Hitler stal německým kancléřem.

5 Toho dne byl na Hitlera spáchán neúspěšný atentát v rámci operace Valkýra.

Středa 31. ledna 1945

Dopoledne jsem byl u Karla Masopusta,⁶ hráli jsme trochu s klarinetem. Netopí jim vůbec (ústřední topení), nemají koks a snad už vůbec topit nebudou. Nouze o uhlí je veliká (např. dokonce některé továrny nedělají, proud a plyn se zastavuje načas, tramvaje prý v neděli nebudou jezdit – to by ovšem musely mít továrny neděli v neděli – apod.). [...]

V poslední době mnou několikrát zachvěla obava – snad zbytečný strach? –, není-li tato překážka pro mě – tbc. (Usuzoval jsem tak z chřipkových bolestí v zádech.) Tři hrozná písmena, co dodají člověku hrůzy! Padne pak na člověka nepředstavitelná nálada. Celý svět se mi zdá někdy přímo nevýslovně smutný. Kéž by to vše byly zbytečné myšlenky a zazářily nám opět „zářivé dny“!! Jak bych byl šťastný!!!

Večer maminka⁷ měla noční službu HPO,⁸ byl jsem sám doma. Sám se svými myšlenkami. Sám?

Zdá se, že tento deník svou černou barvou nevěstí nic dobrého!! Kéž bychom byli uchráněni všeho zlého!!!!

Rusové mají další úspěchy. Jsou v Braniborsku (mají Landsberg, Meseritz, Schwiebus), rovněž na Odře až po Glogau mají úspěchy. Povídají se hrozná věci o stěhování koncentráků.

6 Karel Masopust, blízký kamarád, účastnil se muzicírování u Polívků.

7 Marie Polívková, později Marie Jensen-Rádllová (1902–1989), matka Václava Polívky, byla filoložkou a překladatelkou. Jejím otcem byl František Rádl, matematik a profesor pražské techniky, jejím strýcem významný biolog a filozof Emanuel Rádl. Maturovala na domažlickém gymnáziu, na vysoké škole studovala češtinu a francouzštinu. Pohybovala se v kruzích Skandinávců usazených v Praze. Překládala z dánštiny, němčiny, angličtiny a francouzštiny. Po emigraci působila jako profesorka českého jazyka na univerzitě ve švédském Lundu, kde se významně podílela na vybudování Slovanského institutu. Organizovala setkání Čechů žijících ve Švédsku. Do švédštiny přeložila díla Vladislava Vančury, Ignáta Herrmanna či Karla Čapka.

8 HPO – pravděpodobně: hradní protiletecká ochrana.

Čtvrtek 1. února 1945

Dopoledne jsem si byl pro lístky na Filharmonii (s Pavlem Štěpánem 9. II.)⁹ a pak jsem jel za Jardou¹⁰ do Dejvic. Říkal jsem mu o včerejšku; Jarda pořád uvažuje, neměl-li by se s Marií rozejít; nevím sice proč, ale Marie by mě také neupoutala. Oni se už znají skoro 3 roky! [...]

Odpoledne jsem byl u Nového, bydlí v Radlicích blízko nádraží. Nic mu už vlastně není; příští týden chce už hrát kvartet. Měl podrážděné srdce po angíně. Má docela pěkný domov tam, hudební knihovnu pěknou.

Už když jsem byl u nich, bolela mě hlava. Cestou domů mně pak opravdu nebylo dobře. Večeřet jsem skoro ani nemohl. Vzal jsem si aspiriny a diprony a šel jsem na koncert; udělalo se mi kupodivu úplně dobře.

Byl to krásný koncert rozhlasového orchestru ve Smetanově síni ze skladeb Otakara Ostrčila. Lída tam už byla. Jarda s Máničkou byli též s námi. Hráli Legendu o sv. Zitě a Křížovou cestu, když náhle těsně před jejím koncem přišel na pódium jakýsi chlapík a přerušil vše (ještě pak měla být suite a moll): „Račte do krytu, je *poplach!*“ Plni zlosti jsme se tedy ubírali do šaten, za chvíli poplach skončil, ale už se v koncertu nepokračovalo. Byl tam také Nový a Kratochvíl s dívkou. Šli jsme tedy pomalu k domovu; Jarda s Máničkou šli s námi až na Staroměstské náměstí, Nový až na Klárov. [...]

Je už od včerejška úplná obleva, teplý vzduch, rychle všechno roztává a teče, všude plno vody a bláta. [...]

9 Pavel Štěpán (1925–1998), český klavírista, který koncertoval s Českou filharmonií již od roku 1943 jako osmnáctiletý, patřil k širšímu okruhu Polívkových hudebních přátel.

10 Jaroslav Přenosil, nejbližší osobní přítel Václava Polívky v době, kdy si psal deníky. Společně studovali na Vančurově gymnáziu a později medicínu na Karlově univerzitě.

Rusové dosáhli Odry severozápadně od Kostřína (Küstrin), tj. asi 60 km východně od Berlína!! I jinde trvalé úspěchy! Breslau a Královec se proměnily v pevnosti!!!

Pátek 2. února 1945

Ráno jsem měl Milana na latinu, platil mi za minulý měsíc (10 hodin – 200 K). Je mi skoro úplně dobře, až na slabý „chřipkový“ pocit v zádech.

Potom jsem se sešel v Dejvicích s Lídou, když šla na zpěv, vyměnili jsme si nějaké knihy.

Po obědě ve 12.40 byla letecká výstraha, trvala 25 minut.

Odpoledne jsem se sešel v Dejvicích s Lídou. Šli jsme spolu za tepleho počasí na Petřín. Malé stopy nenálady ještě, snad také že nejsem zcela ve své kůži. Bylo krásně teplo. Byli jsme chvíli nad kostelíčkem a u kostelíčka a i chvilku seděli. Jinak hezké odpoledne; zpáteční cesta dolů na tramvaj byla hrozně kluzká a rozmoklá. Hezká cesta do Dejvic. – Říkala mi také nad kostelíčkem, že se učí na hodině u té prof. Svěčené zpívat mé *Pantoumy*¹¹ a že jí ta prof. Svěčená říkala, že tuhle u ní byl na návštěvě Holzknecht s Išou Krejčím; prý o mně mluvili a říkali, že jsem nadaný apod., že bych se mohl věnovat teorii, a při tom též Holzknecht říkal, že hraji dobře na klavír, ale špatně se učím zpaměti. To je opravdu zajímavé! Že o mně mluvili!

Večer u mne byl Rio Preisner; byl jsem ho pak doprovodit u Hradu na tramvaj.

Koná se někde konference Stalin – Roosevelt – Churchill, mající sjednat konečnou ránu Hitlerovu Německu. – Úspěchy Spojenců v Alsasku, odkud se Němci musí stahovat.

11 *Pantoum* – básnická forma malajského původu; v daném případě se mohlo jednat o zhudebněné verše Jaroslava Seiferta *Pantoumy o lásce*, které vyšly v roce 1939.

Sobota 3. února 1945

Ráno jsem byl s maminkou u krejčího na zkoušce přešitých šatů; potom jsem se byl informovat o svém právu na tabačenkou.¹² – Noviny už mají jenom 1 list (2 strany).

Maminka šla k pí. Žuvníčkové, která má dnes večer jet s transportem Židů do Terezína!! On prý kupodivu je z toho zoufalý (byl to včera vyřídít jakýsi p. redaktor Cízl), ač jejich manželství je (jeho vinou) v takovém stavu.

Mezitím byl u nás Slim, nechal mi u nás lístek, že jede v pondělí kopat zákopy(!). To je skandál!!

Pak přišel Nový na chvíli; mluvil se Slimem na Klárově (muse-li jsme se tedy minout), jede jich z jejich fabriky asi 60(!!!). Ti tam zkusí asi!!

V 11.35 byla výstraha (svaz stíhaček severozápadně od Prahy), trvala asi čtvrt hodiny.

V poledne se u nás stavěl Jarda (říkal jsem mu ve čtvrtek, že když k němu nepřijdu, jsem nemocen); říkal, že se Slimem jdou z oné fabriky na zákopy ještě Schmidt a Lumír! A co asi jiní kluci z ostatních fabrik.

Česťa Stašek¹³ je s TN¹⁴ v Humpolci, jezdí do Německého Brodu stavět někde v tunelu nějakou továrnu. Má však naději, že se dostane zpět.

Odpoledne jsem byl u Jardy, nepřijde-li tam snad Slim. Potom jsme spolu (já a Jarda) jeli na Strossmayerovo náměstí, kde jsme čekali na Lídu (dělá ode dneška zase do pěti). Potom jsme spolu jeli

12 Přídělový systém na tabák byl zaveden už v roce 1941.

13 Čestmír Stašek (1926–2020), hudební pedagog a sbormistr, který mj. roku 1949 založil Pražský dětský sbor, v jehož čele stál více než šedesát let.

14 TN – Technische Nothilfe (Technická nouzová pomoc), organizace spadající za války pod německou Pořádkovou policií, byla určena zejména k odstraňování následků bombardování a opravám dopravních a průmyslových objektů.

zase na Újezd (mezitím byl u Přenosilů Slim a Lumír, říkali, prý, že se z toho pokusí ulejt), kde mi Jarda dal analgin (pořád se necítím úplně dobře). Cestou zpět trochu pršelo, hezká cesta v Dejvicích.

Ofenziva Rusů na východě poněkud ztratila na švih, zase však zabírá kdeco na západě. Byl dnes dosud nejtěžší nálet na Berlín (2500 t bomb).

Neděle 4. února 1945

[...] Propuká úplná nouze o potraviny, [nečitelné] přídělové období, zrušili příděl vajec, cukru, škrobovin, mléko není a i ostatního je méně. Jak to chtějí udržet?!!

Po obědě jsem byl s maminkou na procházce, je pěkný den.

Později jsme se zapřeli pí Řehůlkové-Kryžeové.

K večeru jsem jel naproti Lídě do Troje (dělají teď do pěti). Vystoupili jsme spolu u výstaviště a šli přes rozmoklou Stromovku. Hezká cesta; uvažujeme, nemáme-li si oba lehnout.

Čeká se ofenziva na západě. Ruský tlak je rovněž stále velmi silný. Mají úspěchy ve Východním Prusku a při dolní Odře. Němci se chystají hájit Berlín.

Pondělí 5. února 1945

Ráno jsem měl hodinu s Milanem.

Před polednem jsem šel za Jardou do Dejvic, ale už tam nebyl.

Po obědě jsem telefonoval s Bejblíkem¹⁵ do továrny stran našeho hraní, když do toho byla výstraha. Telefonoval jsem ještě s Novým

¹⁵ Alois Bejblík (1926–1990), anglista, překladatel a pedagog, patřil k nejbližšímu okruhu Polívkových hudebních přátel.

a s Lídou (doktor ji neuznal; mně je už takřka zcela dobře); s Preisnerem mě ve fabrice pro výstrahu nechtěli spojit. Trvala asi tři čtvrtě hodiny.

Potom jsem měl hodinu na cello.

Volal jsem pak ještě Preisnera, ale dověděl jsem se, že tam není, ulevjá se a je tam jen dopoledne. [...]

Večer jsem byl sám doma, maminka měla službu HPO.

Úterý 6. února 1945

Ráno u nás byla pí. Frolíková. Šel jsem tedy ven, marně jsem sháňl telefonicky Preisnera, nechal jsem mu vzkazy, že se večer hraje. Rovněž marně jsem šel za Jardou do Dejvic, nebyl tam už.

Ve tři čtvrtě na 12 byla výstraha, trvala necelou čtvrt hodinu.

Odpoledne jsem měl mít hodinu u Holzknechta, ale nebyl tam, musel za někoho zaskočit v rozhlase. [...]

Večer se zase po dlouhé době sešlo kvarteto. Mimo jiné jsme také hráli Dumku a Rondino z mé Hudby zimního večera, docela se to líbilo. Jen by se to mělo trochu lépe vypracovat, pak by to vůbec bylo opravdu pěkné! (Neodvážuji se žádat je o to, zvláště Bejblíka.)

Rusové vnikli do obklíčené Poznaně, mají úspěchy jihozápadně od Břehu. Na západě začíná silná činnost Angloameričanů; v Alasce jsou Němci zaskočeni.

Středa 7. února 1945

[...] Přípravy k angloamerické ofenzivě na západě; ruské úspěchy na horní Odře. Konference tří je v plném proudu, nic se však o ní jinak neví, ani kde je.

Čtvrtek 8. února 1945

Dopoledne jsem byl s Novým přes dvě hodiny v knihovně (hudební oddělení) a mnoho jsme nepořídili. – Jdou ledy, je krásně a teplo. [...]

Chtěl bych zkomponovat několik skladeb pro klavír, snad intermezza. Dnes jsem rozdělal první, myslím, že se mi vede, chtěl bych ji věnovat Novému, jako mému nejlepšímu hudebnímu příteli.

Pátek 9. února 1945

Dopoledne jsem pokračoval v Rozmarném intermezzu.

Potom jsem se sešel v Dejvicích s Lídou, když šla na zpěv; vrátila mi nějaké knížky; byla hrozně roztomilá.

Zabral jsem se velmi do toho klavírního intermezza.

Odpoledne jsem se sešel u Hradu s Lídou a byli jsme spolu na Petříně. Hezké odpoledne. Několikrát jsem volal Bejblíka (ohledně kvarteta) z Nebozízku, ale marně.

Sotva jsem pak přišel večer domů, přišel Bejblík k nám; mohli bychom hrát v neděli, ale zase Nový prý nemůže. Dost ho zaujal můj náčrt k intermezzu.

Večer jsem byl s Lídou na krásném koncertě České filharmonie. Kromě Mozarta Cosi fan tutte hrál Pavel Štěpán Beethovenův G dur koncert, skvěle (koncert sám mě příliš nenadchne); a pak byla Schubertova VII. symfonie, přímo úžasné. O přestávce jsem přemluvil Nového, že přijde v neděli na kvarteto. [...]

Na západě včera počala ofenziva!!

Sobota 10. února 1945

Ráno jsem měl Milana a potom jsem byl v Dejvicích za Jardou; šel se mnou pak až k nám. S Máničkou se nerozešel, ač neustále o tom mluví, ani nevím proč.

Dokončil jsem Rozmarné intermezzo pro klavír, věnované Novému. [...]

Na západě mají Angloameričané úspěchy; po průlomů dosáhli ohbí dolního Rýna. Němci vyklidili Horní Alsasko. Rusové dobyli Elbing a Preußisch Eylau. Zahájili bitvu o Berlín a útok z prostoru Steinau-Liegnitz-Breslau, prý absolutně rozhodujícího významu.

Neděle 11. února 1945

Nedělní dopoledne jsem strávil doma, ač je docela pěkný den.

Odpoledne jsme hráli kvarteto, byl u nás také Zůna. Hráli jsme Beethovena a Dvořáka. Také jsme hráli celou mou suitu Hudba zimního večera. Nejlépe se jim z toho líbí Dumka, já však považuji za lepší Rondino. Tím je to asi odbyto, neboť trvalého úspěchu suita nedosáhla, ač myslím, že by si zasloužila lepšího vypracování než jen takové zběžné chaotické přehrávání, jistě by pak vypadla ještě hezčí, ač i tak se přece jen dost líbila. Novému jsem dal to klavírní Rozmarné intermezzo. [...]

Rusové dobyli Liegnitz (Lehnice) a dosáhli Boberu.

Pondělí 12. února 1945

Dopoledne jsem se byl zeptat Holzknechta, kdy mám přijít, protože on zítra zase hraje v rozhlase. Pak jsem byl za Jardou v Dejvicích. [...]

Začal jsem skicovat Smutné intermezzo.

Odpoledne jsem měl hodinu na cello. Pro „zajímavost“: Minulou neděli měla Filharmonie Mou vlast poprvé asi po 4 letech pro Českou ligu proti bolševismu. Člen Filharmonie Zdeněk Němec, spoluredaktor v hudební hlídce Českého slova, o tom uveřejnil nadšenou kritiku (jak Má vlast povznášela vždy v těžkých dobách ducha národa a plnila svůj úkol v minulé světové válce, a tak že i teď strhla každého opravdového Čecha apod.). Dva dny potom byl zatčen spolu s cenzorem, spoluredaktory i faktorem a za dva další dny byli tři spolu s ním popraveni!!¹⁶ K tomu není třeba poznámek. Už včera mi to říkal Jarda. [...]

Rusové dobyli Bielsko u Moravské Ostravy; pronikají rychle v Dolním Slezsku, kde jsou u Saganu a Bunzlau (na Berlín) i v Pomořanech. Angloameričané dobyli Kleve.

Úterý 13. února 1945

Do rána napadlo trochu mokrého sněhu; taje a prší.

Dopoledne jsem měl Milana, neuměl vůbec nic.

Psal mi Slim odněkud z Olomouce, že tam jsou na zákopech (Jardovi že napíše více) – je tam též s Lumírem a snad také se Schmidtem(!). To je otroctví „Nové Evropy“!

Odpoledne se udělalo nádherné, teplé počasí, byl jsem vyprovodit maminku k univerzitní knihovně (dělá teď nějaké pohádky pro Družstevní práci). Krásné, úplně jasné počasí!

K večeru jsem se sešel u Chotkových s Lídou. Byli jsme spolu v milé náladě na kraji Letné a v Chotkových, po dlouhé době zase na dětském hřišti.

16 Zdeněk Němec (1914–1945), muzikolog a publicista, violista, člen České filharmonie, byl zatčen 7. února, den po publikaci článku, a 8. února 1945 umlácen gestapem.

Večer sotva jsme ulehli, byl ve čtvrt na jedenáct letecký *poplach*, trval přes půl hodiny; maminka musela na HPO. (Nepřátelské svazy severozápadně od Prahy v blízkosti města.) – V půl druhé v noci pak byl další *poplach*, maminka musela zase jít na Hrad, já však spal dál, ačkoliv protiletecké dělostřelectvo velmi silně střílelo. Trvalo to asi hodinu a půl.

Rusové dobyli po jeden a půl měsíci boje celou Budapešť; zajali průběhem bojů 110 tisíc Němců (ostatní ze 300 000 asi pobili). – Konference tří v Jaltě byla skončena a vydáno komuniké, že v zásadě všude bude moci národ rozhodovat o vládní formě a že bude učiněno vše, aby v nejkratší době bylo utrpení Evropy skoncováno; Poláci však nejsou spokojeni (londýnští), jak s nimi zachází SSSR; válečné úsilí bude ještě vystupňováno (můžeme tedy čekat nálety aj. akce); setrvají-li Němci ve svém šílenství, že budou podmínky bezpodmínečné kapitulace ještě o 100 % horší (již tak je v plánu rozdělení a obsazení Německa). Tak snad jednou už bude učiněn konec německé zvůli. – Rusové v Dolním Slezsku dosáhli řeky Queis. Do Prahy je vlastně jen asi 130 km.

Středa 14. února 1945, Nálet na Prahu

Krásný slunečný den, velmi teplo.

Dopoledne u nás byl Nový, hráli jsme na 4 ruce.

Ve 12.20 houkaly sirény *poplach*. Za chvíli hučela nízko letadla; dělostřelba a snad i detonace, pak to zase zmlklo. (Za 20 minut hlásí rozhlas: *V zasažených částech města musí obyvatelstvo ihned hasit požáry!!!*) Konec byl ve 13.10.

Byl jsem se pak hned podívat. Je vidět několik rozlehlých požárů, mj. u konzervatoře(!), na Smíchově, v Jinonicích, v oblasti Wilsonova nádraží a jinde!! Začíná to tedy doopravdy!! Jen abychom z toho vyvázli! A Lída!!

Organizace při náletu nestála za nic. Těsně po vytyí sirén padaly už zápalné i tříštivé pumy (maminka byla ještě doma), avšak rádio hrálo klidně dál, teprve po chvíli přepojili na LS.¹⁷ Všichni lidé pro zvědavost zapomínali na své povinnosti, v krytech skoro nikdo nebyl (já také ne) apod. – Prý byly svrženy také časované pumy(?).

Odpoledne jsem volal konzervatoř (měl jsem mít hodinu), řekli mi, že jsou v ohni! Lídy jsem se nedovolal, měli obsazeno neustále.

Šel jsem jí večer naproti do Troje. Šli jsme spolu přes Letnou, na několika místech stále hoří, zvláště Vinohrady. Jak jsem byl rád, že jsem s Lídou, ač nad vším ležela taková těžká nálada. Hezká chvilka na dětském hřišti. Kdybychom tak mohli být i v takových těžkých chvílích spolu, jinak by se to prožívalo. Příště to může být třeba na Holešovice a ta nejistota potom!

Tak tedy dnes byl první nálet na Prahu. Byl to celkem malý nálet, málo letadel (jen jedna vlna, lehké pumy), a co zkázy a rozčilení. Při tom důležitého nezasáhli vlastně vůbec nic, jen samé obytné bloky ap. (nemocnice, porodnice, technika, Emauzy, na Fochově třídě, nyní Schwerinově, aj.). Prý je dost mrtvých(?!), spousta snad v krytu na Karláku. Spousta raněných. Vzali to jednou linií od Radlic (jak asi Nový a Bejblík?) k Jiráskovu mostu, Resslovu ulici, Žitnou (Karlovo náměstí s nemocnicemi) na Vinohrady. Také Nusle a tam někde, vlastně vůbec člověk zatím nemá přehled, kde se co stalo, ale rozsáhlé to celkem je. Jak to pak musí vypadat, když např. dnes útočilo na Drážďany 1350 letadel s 900 stíhačkami (házeli tunové pumy). Aspoň takových hrozných náletů by nás mohli ušetřit, když už to považují za tak důležité pro vývoj války, která už tak jak tak přece spěje ke konci, bombardovat české městské čtvrti!!

Večer v 9 hodin byl zase *poplach*, trval skoro hodinu. Jak je vidět, jde to teď zobra. Musím teď chodit aspoň dolů k Steigerwaldům.

Rusové v Dolním Slezsku dobyli dalších měst; také Schneidemühl.

17 Luftschutz – Civilní protiletectká ochrana.

Čtvrtek 15. února 1945

V půl jedné v noci byl zase poplach, který jsme však zaspali.

Fáma už pracuje o včerejším náletu, takže člověk neví, co si má z různých pověstí vybrat. Příklad německé drzosti: Němka bydlící naproti prohlašovala včera, že jestli(!) to Němci prohrají, zbude z Prahy hromada popela!! – Jisto je, že v nemocnicích to asi dopadlo velmi špatně. Válečně důležitého asi není zasaženo takřka nic.

V 11.10 byl zase *poplach*. Šel jsem zase dolů, když tu se u nás stavěl Jarda na své cestě na LS. Říkal, že to bylo včera jen 12 letadel a při tom takové škody, počet mrtvých prý je čtyřmístné číslo. Četl také leták, který házeli, jen německý, prý naivní, o situaci a co řekl Churchill a Roosevelt, zřejmě pro Němce. Snad si nemysleli, že jsou nad německým městem! V novinách je zmínka, že byly způsobeny značné ztráty, škody v obytných čtvrtích, nemocnicích a kulturních památkách (Emauzy, Faustův dům, jezuitská kolej sv. Ignáce, Vinohradské divadlo aj.). Tentokrát trval poplach až do 13.05.

V půl druhé byla výstraha, jež trvala skoro hodinu.

Před půl čtvrtou jsem se sešel v Dejvicích s Lídou. Jeli jsme na Václavské náměstí a odtamtud jsme šli se podívat na výsledky bombardování. Je to dost zlé. Resslova ulice, nemocnice, Karlovo náměstí, Ječná ulice aj., pořádně rozbité. Všude vyhlášky o trestech smrti za plenění, prý se i vyskytly takové hyeny. Byli jsme hrozně unaveni, na mne totiž jde nástud a není mi dobře. [...]

Večer mi nebylo dobře, maminka byla na HPO, lehl jsem si a vyhríval se.

Rusové dosáhli Nisy u Forstu a v Polsku dobyli Chojnice a Tucholo.

[...]

Sobota 17. února 1945

Ráno jsem měl Milana, stále více zjišťuji, jak je strašně zaostalý a omezený. Pořád bojuji s nástudem.

V poledne byla výstraha, trvala asi přes půl hodiny.

Odpoledne jsme hráli kvartet. Všichni jsou tedy živi a zdraví, ač od Bejblíka (pustili ho z Waltrovky pozdě) padly pumy asi 200 metrů. Továrnu ovšem nezasáhli. Hráli jsme (snad pro mou nastýdlou náladu) nějak rozháraně, Beethovena a Dvořáka.

Potom jsem se sešel na Strossmayerově náměstí s Lídou, jeli jsme kus tramvají a pak jsme šli přímo do Dejvic.

Neděle 18. února 1945

Do rána napadlo trošku sněhu, jenž přes den zase celkem roztál. Mám zase jednu pořádnou rýmu.

Ven jsem šel tedy až odpoledne, a to naproti Lídě do Troje. Šli jsme spolu od Výstaviště přes Stromovku pěšky, v milé náladě. Je roztomilá a sluší jí tak bílá beranička. Jak neradi se vždy loučíme, se sliby, že na sebe budeme hodně, hodně myslet, ale co to je vše platno, když jsme daleko od sebe!

Dnes byly pohřbeny oběti středečního náletu; bylo (úředně) 413 mrtvých, 88 pohřešovaných a asi 1500 raněných!¹⁸ Bojím se, aby snad něco takového nevstoupilo mezi nás, mezi mne a Lídu!! – Další útoky Spojenců na západě. Rusové dále útočí v Dolním Slezsku na Nise a na dolní Visle i jinde.

18 Největší spojenecký nálet na Prahu 14. února 1945, ke kterému došlo pravděpodobně v důsledku navigační chyby, si vyžádal přes 700 obětí z řad pražského obyvatelstva.

Lída v beraničce.

Pondělí 19. února 1945

[...] Ráno trochu mrzne a je zcela krásný, jasný den. Byl jsem s maminkou chvíli ve městě (u Hirsche pro svrchník přešitý); městu rozhlas něco hlásil, že dosud neidentifikované mrtvoly po náletu se převezou do „Ústřední sběrný mrtvol“, kam se mají dostavit ti, kdo pohřešují příbuzné či známé! Hnusné!!

Ve dvě hodiny byla čtvrt hodinová výstraha.

Pan Vlček nepřišel a ani na opravu pianu nikoho neposlal, ačkoliv slíbil. Mám silnou rýmu. [...]

Byli u nás Samsourovi, jsou to opravdu příjemní lidé, paní se diví náletu (před Vánoci mi vykládala, jaké mají Angličané přesné

zásahy svými Special Corps) a také se bojí, že se bude u nás bojovat – já se též obávám. Ti Němci se budou chtít udržet všude a do poslední chvíle a pomstít.

Padl vrchní velitel severní sovětské armády Čerňachovskij.¹⁹ – Na západě se ofenziva Spojenců stále nemůže mnoho hnout z místa.

[...]

Středa 21. února 1945

Dopoledne jsem sháněl protityfové vakcíny, s námahou jsem je sehnal; byl jsem zase také v postiženém okolí Karlova náměstí. Potom jsem byl za Jardou v Dejvicích. Chodí teď také odklízet na Karlovo náměstí (do Jiráskovy kliniky), přišel také do styku s mrtvými, strašné prý ukázky smrti, v pitevně viděl zohavené a vyděšené mrtvé; zdá se, že mrtvých bylo přece víc, než bylo úředně udáno (na 500).

Odpoledne přišel p. Vlček na cello; byl jsem dnes nějak zpupný, nesouhlasím s jeho některými názory. Dává mi také hrát příliš těžké věci; já ovšem měl cvičit.

Potom jsem zase byl jednou v hudební extázi při poslechu Sukovy Fantazie a pak – Janáčkovy Sinfonietty!! [...]

Potkal jsem před domem Ebenstreitovou (byla u nás cvičit klavír) s někým; bylo mi divné, že vypadal jinak než její mládenec, s nímž zavěšenou jsem ji potkal, když šla k nám. Doma jsem se dověděl, že tu byl Karel Masopust; vyběhl jsem tedy za ním a pomocí signálu

19 Ivan Danilovič Čerňachovskij (1906–1945), sovětský generál, velitel 3. běloruského frontu, padl 18. února 1945 jako jeden ze čtyř sovětských frontových velitelů v druhé světové válce.

jsem ho dohonil. S Ebenstreitovou jsme pak šli až na Vítězné náměstí (říkala, že nenasazení oktaváni mají snad chodit teď do školy a dělat maturitu, ten její prý dostal obsílku do školy, kde je nasazen). Karel pak šel zase se mnou ještě přes Hrad. Při náletu měl štěstí, že se vrátil přes Jiráskův most na Smíchov; jinak by to byl měl zlé.

Rusové postupují směrem na Gdaňsk, rovněž v Dolním Slezsku, ovšem vše teď ve značném zpomalení. – Velmi těžké angloamerické nálety, mj. také na Berchtesgaden (Hitlerovo sídlo).

Čtvrtek 22. února 1945

Dopoledne jsem byl u dra Přenosila, protože se mi udělaly (asi po tom nachlazení) zase ty „afty“; namazal mi to a dal mi protiprostředky (Anginol a Anginosolvin).

Dnes jsme dostali všichni ze školy obsílku, že máme sdělit obratem ředitelství, od kdy a kde a jak jsme nasazeni. Tyto údaje potřebují nutně, aby mohli stanovit, *jakým způsobem máme dosáhnouti uznání dospělosti!!!* – To znamená, že mi hrozí, že budu muset sám chodit do školy nebo do nějakého kurzu (ač vlastně si teď všichni chodí jen pro úkoly) a snad i dělat maturitu!!! A ti ostatní to třeba dostanou zadarmo!? To je zase Jobova zvěst! No, uvidím, co se z toho vyklube. Odpověděl jsem, že jsem byl uznán ze zdravotních důvodů pouze na kancelářskou práci 8 hodin denně, ale doposud jsem nebyl zařazen. Co z toho asi bude?

Odpoledne přišly dvě celkem nepříjemné návštěvy – Fanča Randová (nabídnout, že bychom si tam mohli u ní něco schovat před nálety) a Vaškova Maruš, která je ve vysokém stupni těhotenství. Byl jsem rád, že jsem mohl vypadnout. [...]

Pátek 23. února 1945

Ráno jsem měl Milana. – Dopoledne jsem byl ve městě, když v 10.50 mě v Kaprově ulici zastihl *poplach*. Utekl jsem však až domů, byl jsem u Steigerwaldů, trvalo to asi půl druhé hodiny. – Ve 13.15 byl další *poplach*, který trval asi půl hodiny. – Psali z Domažlic, že tam u zastávky útočilo 7 letadel na dvě lokomotivy uprchlického vlaku! – Jinde prý stříleli i na lidi venku! – Strýček Rudla psal, že v Kroměříži je asi 30 případů skvrnitého tyfu!! – Lumír mi psal, je na opevňovacích pracích v Brně. (Mj. psal: S prací a jídlem jsem dosud neměl tu čest.) – Psal také strýček Antonín z Lipska, že se mu dosud daří celkem obstojně, až na časté nálety v okolí (až 6 × denně). [...]

Turecko vypovědělo válku Německu a Japonsku. – Nová angloamerická ofenziva na rurské frontě. – Ruský tlak k jihu (*k nám!!!*) a k západu v Dolním Slezsku.

Sobota 24. února 1945

Dopoledne jsem byl za Jardou v Dejvicích. Stavěl se u Lídy (byla sama doma zavřená, mluvila s ním skrze dveře), psala mi prý. – Doma jsem našel od ní dopis, že je velmi nasydlá a leží a že bude v sobotu (dnes) a v neděli, ne-li též v pondělí, doma. Lístek na koncert do Smetanovy síně v pondělí mi také poslala, že ji doma rozhodně nepustí. Škoda, bude mi smutno. Budu hodně vzpomínat, a aby se brzo uzdravila!

Dostali jsme dnes zprávu, že 14. 2. při náletu zahynula pí. Walterová, původem Dánka, která u nás několikrát byla. Bydlela na Korunní a žila jen svým dvěma dospělým dětem. Chytlo ji to na ulici. Vůbec mrtvých bylo daleko víc, než se nejprve oznámilo, prý několik tisíc (7000?).

Jarda chodí kopat na Karlovo náměstí, ale ulejšvá se, jak může.

K večeru jsem byl chvílku ve městě, maminka na návštěvě u těch Walterů. – Přišli k nám potom Preisner, Bejblík a Zůna; Preisner neví, bude-li moci zítra přijít na kvartet z továrny. – Pokračoval jsem dnes v práci na Smutném intermezzu pro klavír a dokončil jsem je večer.

Československá vláda přesídlila z Londýna přes Moskvu do Košic. – V Rumunsku byla jakási menší revolta(!?). – Silná angloamerická ofenziva na řece Rur, dobyli Jülich.

Neděle 25. února 1945

Protože mám zbytky nachlazení na průduškách, nechci jít dnes ven, ačkoli je hezky.

Začal jsem dělat Sonatinu pro housle a klavír, věnovanou Aloisu Bejblíkovi. Rozdělal jsem první větu s hlavním tématem.

Ve čtvrt na dvě byla výstraha, která trvala asi 10 minut. Pět minut nato byla další výstraha, která trvala něco přes 20 minut.

Odpoledne u nás byl Bejblík, Nový, Pavel Štěpán, Zůna a Preisner. Hráli jsme trochu kvarteto, trio, Pavel nám hrál Janáčkovu Sonatu, hodně jsme také kecali a blbli. Když Rio odešel (na „běhání“ jako vždy) a také později Pavel, hráli jsme ještě trochu s Bejblíkem a houslemi a s Novým na 4 ruce. Bejblíkovi se líbí začátek mé houslové Sonatiny. – Žasl jsem dnes, že Pavel při vší své skvělé, úžasné hře a hudební paměti hraje poměrně špatně z listu; v komorní hře zase trochu hraje příliš sólisticky; ale jak úžasně při tom hraje (např. dnes toho Janáčka)! A i jinak je skvělý člověk.

Večer jsem se zájmem poslouchal první provedení zpěvohry Iši Krejčího Pozdvižení v Efezu, zajímavá věc. – Jestlipak Lída také poslouchá? Co asi dělá a půjde-li už zítra ven?

Angloameričané mají Düren.

Pondělí 26. února 1945

Ráno jsem měl Milana. – Dopoledne jsem telefonoval Holzknechtovi na konzervatoř; mají tam vytlučená okna, ale mám se přijít zítra zeptat, jak to uděláme s hodinami. [...]

Po půl druhé byla výstraha, která trvala asi 10 minut. Pan Vlček dnes nepřišel. – Byl u nás Čestů Stašek napsat si na stroji nějakou žádost, aby se dostal z toho Humpolce, kde je s Technische Nothilfe, někam sem, protože tam je to prý velmi zlé (jezdí do Německého Brodu stavět továrnu, denně vstávají po 4. hodině apod.); byl zde na dva dny a ležel zde pak s těžkým nástudem a ve středu tam má zase jet! Jeho „vojenské“ povaze to sice sedí, ale co je moc, je moc. – Mimochodem řečeno jeho Vendulka Uhlířová je velmi často u nich a on zase tam, snad dokonce i s rodiči!?

Pokračoval jsem v Sonatině; mám hotovu expozici.

Večer jsem byl s maminkou na Chopinově koncertě Anny Krčmářové; bylo to docela dobré, ale hrozně málo lidí a vůbec pravá válečná nálada, zima v sále, tma apod.

Úterý 27. února 1945

Dopoledne jsem chtěl telefonovat Lídě, ale řekli mi, že je dosud nemocná. Byl jsem v Dejvicích za Jardou, který se pak u ní stavěl (byla zase zamčená sama doma); bude prý ještě asi 3 dny doma. To je skandál! Mánička je také nemocná.

Odpoledne jsem byl na konzervatoři, Holzknecht tam ale nebyl. Vypadá to v okolí hezky, několik zcela zničených domů, všude vytlučená okna, konzervatoř sama dostala 29 zápalných zásahů, vše ale uhasili a je jinak neporušená.

K večeru jsem byl za Jardou u Přenosilů a pak jsem s ním šel pěšky přes Hrad. Jejich odklízovací nasazení už skončilo (Jarda viděl

také zohavené mrtvoly), ale budou teď chodit občas kopat nějaký kryt nějakému Němci(!).

Středa 28. února 1945

Ráno jsem měl hodinu s Holzknechtem na konzervatoři.

Po obědě přišel p. Vlček na cello – uměl jsem dnes, ač jsem necvičil; doprovázel jsem ho také při Dvořákově koncertu h moll.

Mezitím přišel také Karel Masopust, hráli jsme potom spolu za mého doprovodu Brahmsovu klarinetovou f moll sonatu; pak jsem ho byl vyprovodit za vlahého večera kolem Hradu. Maminka byla dnes na kremaci té pí. Walterové; v rakvi snad byla jen ruka a noha(!). Povídalo se tu, že v neděli bombardovali Domažlice, maminka byla celá ustrašená, ale jak dnes Karel říkal (psali jim), byl to jen transport vojska, který rozsekali na nádraží, a lokomotivy.

Dnes jsem dostal ze školy výzvu tohoto znění: *„Dostavte se ve čtvrtek 1. III. ve 3 hodiny odpoledne do Křemencovy ulice pro úkoly. Artur Pavelka“* (nový ředitel, prý „krysa“ a němcofil). Tak to na mne zase dolehlo. Nevím, jak to bude dopadat, když jsem 8 měsíců na nic nesáhl, budu-li tam sám, nebo s cizími apod.; bojím se hlavně matematiky; to budu asi muset také maturovat, nebude-li Praha do té doby bojem srovnána se zemí; a jak asi ti ostatní, nasazení, ti mají prý chodit do nějakých kurzů. Přišla bída na kozáky! Nastane zase práce a učení!! To bude hrůza po 8 měsících a před maturitou a třeba s cizími!!!

Čtvrtek 1. března 1945

Ráno jsem si byl pro lístky na Filharmonii, také panu Krammerovi jsem koupil jeden na čtvrtek, může mi být třeba platný s matikou. – Potom jsem byl za Jardou v Dejvicích; Jarda se stavěl u Lídy,

mluvil však také s pí. Kalinovou. Přinesl mi zase smutnou zvěst, že Lída je dosud nemocná a bude doma snad do pondělka!! Tak mi pořád něco chybí, když se s ní nemohu vidět! Jardova Mánička je také nemocná.

V 11.20 byl *poplach*, který trval necelou půlhodinu.

Ve 12.40 byla výstraha, trvající asi čtvrt hodiny.

Odpoledne jsem šel do školy, která je teď přestěhována v Křemencově ulici. Spolu s Fiedlerem a Bernardem z bývalé VII. A budeme dělat (budou-li ovšem k tomu poměry) *maturitu*! Stali jsme se vlastně normálními oktavány (oni též nejsou nasazení, Bernard se dostal z TN a Fiedler má něco s lymfatickými žlázami). Máme chodit vždy ve čtvrtek odpoledne do jakéhosi přípravného kurzu (kdyby byla normální škola, měli bychom ještě chodit se septimou!) k maturitě, potom skládat zkoušku o připuštění k maturitě a pak – písemnou a ústní maturitu. „Třídní“ je Jiříčka, který se nás už také ptal, z čeho chceme maturovat. Povinné je z češtiny, němčiny, vlastivědy a výběr mezi latinou – matematikou a mezi biologií – chemií – fyzikou – angličtinou. Oni dva budou z matiky a fyziky (jsou výborní v tom náhodou, ač i jinak jsou to celkem dobří žáci) a já bych raději latinu a biologii. Tu přípravnou zkoušku ovšem a ten „kurs“ čili úkoly budeme muset dělat ze všeho kromě chemie. Na němčinu to bude Škelenková, biologii Martinovský, fyziku Kubínek, angličtinu Klikarová, chemii Doubrava(!), vlastivědu snad Marušiak a češtinu buď jakási Turnerová (maminčina bývalá kolegyně a prý ctitelka Iši Krejčího) nebo Kvapil. Vůbec si nás tam docela vážili (ulejí se s námi též před různými nasazeními) a ujišťovali nás, že to nebude nic strašného pro nás. I ten ředitel Artur Pavelka vypadá celkem solidně. Jen nevím, jak to bude s tou latinou, ale s Jiříčkou, kterého jsme měli loni, to snad nebude tak zlé. Ale práci to nějakou bude vyžadovat. Zatím nám dnes nic nedali, vypůjčili jsme si však knihy, jen Jiříčka už doporučuje životopisy (on vlastně původně nebyl nadšen mou volbou latiny, ale pak se vlastně zaradoval, že se tím vytáhne z češtiny, kterou prý už 20 let neměl). Bude to

jistě podivná maturita. Co bude s těmi nasazenými, se vlastně ještě neví, ale chodilo jich tam hodně, hlavně takových „ulitých“, že by rádi dělali maturitu, protože prý to lejtstro, které prý snad mají dostat, pak prý nebude mít cenu; avšak nesmí ji dělat, leda že by se z „nasazení“ nějak dostali nebo dostali dlouhou zdravotní dovolenou. Tak to bude jistě celkem [nečitelné], co se nám chystá. Snad to uděláme. Jedna z těch malých špatných stránek z toho je, že ve čtvrtek odpoledne, kdy má Lída volno, budeme až do večera ve škole. Něco se říká, že brzo už bude normální škola, měli-li bychom chodit ještě k tomu do VII., nestálo by to za nic!!

Byl jsem potom u Jardy a též pak s ním chvíli venku. Také by ráději maturoval. Luftschutz²⁰ už ho naprosto nebaví. Chtěl si dnes dát vyšetřit srdce a objevil mu doktor, že přechodil (snad nedávno) zánět pohrudnice. Proto se snadno zadýchával ap.; na to snad dostane nějakou dovolenou.

Dost slibně vypadá teď ofenziva Spojenců na západě, kde jsou 8 km od Kolína n. R. a i jinde postupují a ruská ofenziva v Pomořansku. Poznaň, 4 neděle obklíčená, padla.

[...]

Sobota 3. března 1945

Chladný větrný den, dokonce chvílemi padá sníh. – Byl jsem dopoledne za Jardou, on sháněl potom dipron pro Lídu, chtěl jí ho tam přinést, když houkali *poplach*. Utekl jsem domů (ke Steigerwaldům), co dělal Jarda, nevím. Trvalo to přes hodinu. V rádiu hlásili, že v předměstí Prahy zaútočili hloubkoví letci palubními zbraněmi,

20 Civilní protiletecká ochrana.

několik raněných(?). – Brzo odpoledne přišel Jarda, přinesl mi knihu, kterou jsem půjčil Lídě, a milý lístek od ní; doufá, že bude moci jít v pondělí do kanceláře. – Jardova Mánička je v nemocnici na Malé Straně, Jarda totiž potkal její matku; ani neví, co jí je, je prý celá otekla. Jarda ji šel navštívit, byl jsem ho doprovodit až k nemocnici.

Odpoledne jsem byl až do večera u Pavla Štěpána s Bejblíkem, Novým a Preisnerem. Chtěli jsme si uspořádat gramofonový koncert francouzské hudby, ale gramofon se porouchal a byly marné snahy jej spravit, takže jsme toho slyšeli málo. Zato Pavel hrál některé Debussyho Preludes, spolu s nějakým [nečitelné]em Debussyho Petite suite a Capetovy rozkošné skladby pro „skutečně chytré děti“. – Dokončil jsem večer první část své Sonatiny pro housle a klavír, věnované Bejblíkovi.

Neděle 4. března 1945

[...] Dnes je v novinách tato výzva.²¹ To se mě tedy týká. Doufám však, že se z toho se svou trepanací dostanu! Tak zase nějaká starost; kéž mě moje dosavadní štěstí neopustí! Avšak na takové věci, jako je trepanace, přece pouštět, zvlášť když mě uznali jen pro kancelářskou práci. Doufám tedy, že mě naděje nezklame. – Čendy se to tedy také týká, všech septimánů a sextánů, pokud nejsou u TN!!

Ve čtvrt na deset byla výstraha, trvala asi tři čtvrtě hodiny.

Také je dnes v novinách prohlášení vlády, žádající klid a rozvahu, končící slovy: „Není daleký den, kdy všichni uznáte, že jsme vás vedli cestou čestnou a správnou!“ (?) –

21 Novinový výstřižek obsahuje nařízení německého státního ministerstva pro Čechy a Moravu, aby se muži v Protektorátu narození mezi 1. lednem 1927 a 31. prosincem 1928 dostavili do 8. března na úřad práce za účelem zapojení do práce při stavbě zákopů.